

Toen accountants- en adviesbureau EY jaarverslagen uit de zorg ging analyseren voor de Zorgbarometer, ontbraken nog 65 exemplaren. Ervaring leert dat vertraging bij het deponeren meestal duidt op financiële moeilijkheden. De conclusie na de analyse: het lijkt beter te gaan met de zorg, maar schijn bedriegt.

Beter financieel resultaat verbloemt structurele problemen in de zorg.

Op het eerste gezicht ging het in 2023 financieel wat beter met de Nederlandse zorg dan in voorgaande jaren. Het gemiddelde financieel resultaat steeg, het aantal organisaties met rode cijfers daalde, en de solvabiliteit en kredietwaardigheid van de sector namen toe. Ook gunstig: het verzuim daalde, voor het eerst in tien jaar.

Het lopende Toch slaat accountants- en adviesbureau EY een allerm minst optimistische toon aan in de laatste editie van de zogeheten Zorgbarometer. Kort samengevat stellen de auteurs dat schijn bedriegt. De cijfermatige verbetering is geflatteerd, en achter het positievere beeld gaan diepgewortelde structurele problemen schuil.

Het lopende jaar pakt waarschijnlijk weer slechter uit voor zorginstellingen. 'Als je dieper naar de cijfers kijkt en vooruitblijkt, zie je dat de storm nog lang niet is gaan liggen', zegt EY-accountant Rob Leensen in een toelichting.

EY heeft de cijfers van 768 grotere organisaties geanalyseerd. Die zijn goed voor ruim €83 mrd aan bedrijfsopbrengsten, het leeuwendeel van de Nederlandse zorguitgaven. Toen het adviesbureau begon met analyseren, ontbraken nog 65 jaarverslagen. De ervaring leert dat vertraging bij het deponeren meestal duidt op financiële moeilijkheden. Het beeld zal dus minder positief worden naarmate de dataset completer wordt.

Dat is de eerste kanttekening bij de cijfers. De tweede asterisk: zorginstellingen hebben hun nettoresultaten flink zien stijgen, met 0,6 procentpunt naar 1,5%, maar het brutobedrijfsresultaat (ebitda) is nauwelijks van zijn plek gekomen. Dat is problematisch omdat banken bij het toekennen van financiering en de bepaling van tarieven juist naar de ebitda kijken.

Het verschil zit hem in twee factoren: hogere rente-inkomsten en lagere kapitaallasten. Spaargeld en deposito's leverden in 2023 veel meer op dan in voorgaande jaren. Lagere kapitaallasten kunnen er bijvoorbeeld op duiden dat een zorginstelling in een oud pand zit en daar weinig of niet in investeert.

Het is ook lastig om te investeren, doordat zorgaanbieders moeite hebben om geld los te krijgen bij de bank, zegt Leensen. 'Er zijn veel meer aflossingen dan investeringen, de investeringen liggen 20% lager dan vorig jaar. Zo zet de sector zich klem. Je moet blijven investeren, anders gebeuren er ongelukken. Want wanneer zak je door het ijs met je vastgoed, je verduurzamingsafspraken? En steek je wel genoeg geld in digitalisering?'

Ook incidentele meevallers kunnen daar niet voor gebruikt worden. Zo kreeg de langdurige zorg een forse na-indexatie op de tarieven voor 2022, en ontvingen veel ziekenhuizen een subsidie voor het opschalen van de intensive care. Dat geld ging goeddeels op aan de inhuur van externe medewerkers.

Opvallend genoeg groeide de kostenpost voor personeel dat niet in loondienst werkte, terwijl het verzuim voor het eerst in jaren terugliep. Die correlatie blijkt dus minder sterk dan verwacht, zegt adviseur Ralph Poulssen van EY Montesquieu. Hij denkt dat de aanhoudende opmars van zzp'ers vooral samenhangt met 'de wensen van een nieuwe generatie op de arbeidsmarkt. En op een krappe arbeidsmarkt zijn zorginstellingen naarstig op zoek naar personeel.'

Zo blijft het financieel tobben voor de zorgsector. Faillissementen verwacht EY niet, omdat Nederlandse autoriteiten doorgaans weinig zin hebben in zo'n calamiteit. Het grootste gevaar lijkt erin te schuilen dat zorgorganisaties niet de middelen hebben om zich voor te bereiden op de toekomst, en dat kan zich op